

І. А. Солодовникова,
старший викладач кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0698-8182>

DOI: 10.32702/2306-6814.2024.10.168

ДЕРЖАВНА ДОПОМОГА У СФЕРІ СТРАХУВАННЯ ЯК ЗАСІБ РЕГУЛЮВАННЯ РИЗИКІВ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ

I. Solodovnykova,
senior lecturer of the Department of Finance, Banking and Insurance,
Dnipro State Agrarian and Economic University

STATE ASSISTANCE IN THE FIELD OF INSURANCE AS A MEANS OF RISK REGULATION IN THE AGRICULTURAL SECTOR

У статті розглянуто сутність та роль державної допомоги як засобу регулювання ризиків в аграрному секторі. Встановлено, що державна допомога сільському господарству є необхідною з низки причин, таких як специфіка аграрного виробництва, виражена сезонність, високий і неконтрольований рівень комплексних ризиків, а також дисбаланс в товарообміні з промисловістю. Проведений SWOT-аналіз дозволив виокремити сильні та слабкі сторони, можливості та загрози, що допоможе визначити ключові фактори, які впливають на ефективність застосування агрострахування в сільському господарстві та може сприяти розробці стратегій для підвищення ефективності цього інструменту. Досліджено страхування аграрних ризиків під час воєнного стану в Україні. Узагальнено, що головний принцип державної підтримки сільськогосподарського виробництва в розвинутих країнах полягає в наданні аграріям стабільного доходу та рівня життя, співставного з іншими суспільними групами. Акцентовано увагу на важливості оновлення нинішнього механізму державної підтримки аграрного страхування з врахуванням нових пріоритетів розвитку аграрного сектору.

The article examines the nature and role of state support as a means of regulating risks in the agricultural sector. It establishes that state support for agriculture is necessary for a number of reasons, such as the specific nature of agricultural production, expressed seasonality, high and uncontrollable levels of complex risks, as well as imbalances in trade with industry. The main sources of risk for the agricultural sector are the increasing intensity, frequency, and character of natural and man-made disasters. This leads to significant losses in crops and livestock, which significantly undermines the financial stability and productivity of the industry. The article also examines the legislative framework for state support for agricultural risk insurance. The SWOT analysis conducted helped identify strengths and weaknesses, opportunities and threats, which will help determine the key factors influencing the effectiveness of agricultural insurance application in agriculture and may contribute to the development of strategies to enhance the effectiveness of this tool. The main classification features of agricultural risks were identified, based on which insurers can offer coverage

for specific risks or groups of risks depending on the needs and demands of farmers, helping farmers protect themselves from losses and ensure the stability of their activities. Direct and indirect damages to Ukraine's agricultural infrastructure and land resources resulting from Russian military aggression as of June 2023 amounted to \$8.7 billion, or 5.8% of total losses; indirect damages amounted to \$40.3 billion, or 15.2% of total losses. However, the Ukrainian agricultural sector demonstrated remarkable resilience and the ability to adapt to risks. An analysis of the insurance companies' rankings for voluntary agricultural insurance based on insurance premiums and payouts over the first nine months of 2023 was conducted. It was concluded that the main principle of state support for agricultural production in developed countries is to provide farmers with a stable income and a standard of living comparable to other social groups. This stimulates productivity growth in the agricultural sector and improves labor efficiency, while maintaining focus on the needs of food consumers and promoting national food security. Attention was drawn to the importance of updating the current mechanism of state support for agricultural insurance, taking into account new priorities for the development of the agricultural sector.

Ключові слова: агрострахування, сільськогосподарські ризики, аграрний сектор, державна допомога, сільськогосподарська продукція.

Key words: agricultural insurance, agricultural risks, agricultural sector, state support, agricultural products.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Ризики в аграрному секторі останнім часом значно зросли через дію негативних чинників. Пандемія коронавірусу, військовий стан в країні посилили проблему, призвівши до скорочення економічної активності та збільшення соціальної напруги у сільській місцевості. На додачу, зміна клімату також посилила ризики, адже стихійні лиха стали більш непередбачуваними та комплексними, впливаючи на врожайність та поголів'я тварин. У результаті, фінансова стабільність та ефективність виробництва знижуються. У такій ситуації державна підтримка страхування ризиків аграрного виробництва стає ключовим інструментом для компенсації збитків агровиробників. Зростаюча потреба регіонів у фінансуванні програм страхування, разом з бажанням держави оптимізувати витрати на субсидії, вимагають модернізації механізму державної підтримки, включаючи більш ефективне планування та розподіл бюджетних коштів, контроль та оцінку результатів страхування для всіх учасників.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питання продовольчої безпеки та здатності аграрного сектора розвиватися, інвестувати та конкурувати

залишається головним у всьому світі. Так як сільськогосподарське виробництво за своєю природою ризикове, уряди в усьому світі намагалися та намагаються вирішити дану проблему. Науковці не залишаються осторонь і, як вітчизняні, так і зарубіжні дослідники, поділяють увагу вивченню історії розвитку та подальші перспективи аграрного страхування, ролі державної підтримки щодо мінімізації ризиків, які виникають в даній галузі. Серед них можна виокремити: В. Бойко [1], Л. Вдовенко [2], Непочатенко, В. Юдін та П. Бечко, О. Пономаренко [4], [5], Н. Танклевська та Ярмоленко [9], [10], А. Фраскареллі, С. Дель Сартто, Г. Мастандреа [11], Р. Голдберг, Дж. Девіс. [12], В. Сміт [14] та ін. Але залишається потреба в пошуку більш дієвих інструментів управління сільськогосподарськими ризиками, які були б більш ефективними та краще адаптованими до сьогодення.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Мета цього дослідження — створити продумані пропозиції для оптимізації механізмів державної підтримки страхування ризиків в сільськогосподарській галузі.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Аграрна сфера є ключовою галуззю економіки будь-якої країни, оскільки від її розвитку залежить

Рис. 1. Агрострахування: напрями, умови та ризики

Джерело: складено автором на основі [7].

забезпечення національної продовольчої стабільності та незалежності, але і однією з ризикових. Зважаючи на вагоме значення сільського господарства в усьому світі, уряди активно підтримують цю галузь економіки. Важливість державної допомоги в цій сфері пояснюється низкою факторів, серед яких: специфіка аграрного виробництва, яскраво виражена сезонність роботи, високий рівень ризиків, які важко контролювати, а також дисбаланс у торговельних відносинах з підприємствами. Варто підкреслити, що державна допомога аграрному сектору є невід'ємним елементом державного регулювання та реалізується через різні форми й методи підтримки.

В Україні ще 2004 р було прийнято Закон, який встановив базові принципи державної політики у сфері фінансового, кредитного, цінового та регуляторного управління з метою стимулювання аграрного виробництва та розвитку сільськогосподарського ринку, а також для забезпечення продовольчої стабільності населення [6]. А в 2012 р було введено в дію ЗУ "Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою", який встановлює правила та норми для страхування сільськогосподарської продукції за участі державної підтримки та покликаний захищати матеріальні інтереси фермерів, сприяючи стабільному розвитку аграрного сектору [7]. Фінансова допомога від держави у сфері страхування аграрної продукції полягає в тому, що виробники сільськогосподарської продукції отримують компенсацію до 60% вартості страхових внесків, що обчислюються за угодами страхування, із державного бюджету [8]. У дослідженнях науковців [1; 3; 12] підкреслюється, що страхування, яке частково здійснюється за рахунок

державної допомоги, є ключовим інструментом для мінімізації сільськогосподарських ризиків і забезпечення стабільного розвитку аграрної галузі економіки. Необхідність державної підтримки пояснюється тим, що аграрні ризики впливають не лише на результати діяльності виробників сільськогосподарської продукції, а й на всіх учасників ланцюжка створення вартості продукту. Державна підтримка в аграрному страхуванні допомагає зберегти стабільність виробництва, зменшує ризики в діяльності та підвищує фінансову надійність, забезпечуючи стабільність доходів фермерів.

Згідно з ключовими положеннями Закону [7], державна допомога для забезпечення страхування ризиків у сільському господарстві України надається у двох основних напрямках: вирощування рослин та розведення тварин (рис. 1).

Агрострахування є важливим інструментом управління ризиками в сільському господарстві. Проведемо SWOT-аналіз застосування агрострахування в сільському господарстві, що включає аналіз сильних та слабких сторін, можливостей та загроз (рис. 2).

SWOT-аналіз допомагає визначити ключові фактори, які впливають на ефективність застосування агрострахування в сільському господарстві та може сприяти розробці стратегій для підвищення ефективності цього інструменту.

Напрямки аграрного страхування визначають страхові випадки за схожими критеріями. Страховий випадок означає втрату або знищення аграрної продукції через настання несприятливих подій, зазначених у списку сільськогосподарських ризиків, що застраховані та відбулися у певний час та в місці, визначеному договором аграрного страхування. За думкою

Сильні сторони	Слабкі сторони
- захист від ризиків – агрострахування надає захист від непередбачених погодних умов, хвороб, шкідників та інших факторів ризику, які можуть вплинути на врожай; - фінансова стабільність – агрострахування може забезпечити фінансову стабільність фермерів у випадку збитків від стихійних лих або інших ризиків; - підвищення інвестицій – агрострахування може сприяти підвищенню залучення інвестицій у сільське господарство, оскільки фермери будуть почувати себе більш впевнено у захисті своїх вкладень; - підтримка держави – державна підтримка агрострахування робить його більш доступним для фермерів.	- висока вартість – вартість страхових полісів може бути високою, особливо для малих фермерів; - обмежене покриття – не всі види ризиків можуть бути покриті страховими полісами, що може робити фермерів вразливими; - бюрократичні процеси – страхові компанії можуть вимагати складної документації та процедур, що може бути обтяжливим для фермерів
Можливості	Загрози
- розвиток технологій – нові технології, такі як супутниковий моніторинг та штучний інтелект, можуть покращити оцінку ризиків і ефективність агрострахування; - розширення ринку – розвиток агрострахування може розширити ринок для страхових компаній та фінансових інституцій; - підвищення обізнаності – збільшення обізнаності серед фермерів щодо переваг агрострахування може підвищити попит на ці послуги.	- кліматичні зміни – зміни клімату можуть збільшити частоту та інтенсивність природних катастроф, що може підвищити ризик для страхових компаній. - нерегульований ринок – відсутність чітких правил та регуляції у галузі агрострахування може призвести до зловживань та недотримання стандартів. - коливання економіки – економічна нестабільність може вплинути на здатність фермерів платити за страхові поліси.

Рис. 2. SWOT-аналіз застосування агрострахування в сільському господарстві

Джерело: складено автором.

І. Жмурко, ризики в сільському господарстві передбачають ймовірність завдання шкоди виробнику через порушення технологічного процесу внаслідок дії природних або людських факторів [3]. Однак, окрім цього, слід включити й природно-біологічне середовище, пов'язане з ризиками інфекційних хвороб, які можуть вразити сільськогосподарські культури або тваринництво.

Аграрні ризики при страхуванні класифікуються за різними категоріями, що дозволяє страховикам визначити конкретні ризики, які можуть бути покриті політикою страхування. Ось основні типи аграрних ризиків, що класифікуються при страхуванні:

- 1) Кліматичні ризики — ризики, пов'язані з погодними умовами, такими як посуха, надмірна кількість опадів, повені, град, сильний вітер, заморозки та інші погодні аномалії;
- 2) Біологічні ризики — ризики, пов'язані з хворобами рослин, комахами-шкідниками та іншими біологічними загрозами для врожаю чи тварин;
- 3) Економічні ризики — ризики пов'язані з нестабільністю цін на ринку сільськогосподарської продукції або інших економічних умов, що можуть впливати на прибутковість аграрного бізнесу;
- 4) Технічні ризики — стосуються використання обладнання та технологій, таких як ризики механічних поломок чи інших технічних збоїв, що можуть вплинути на продуктивність;
- 5) Політичні ризики — ризики, пов'язані з політичними подіями, такими як зміни в аграрній політиці, регуляції та міжнародна торгівля;
- 6) Інші ризики — ризики, пов'язані з логістикою, збутом продукції, а також можливі нещасні випадки, крадіжки чи зловмисні дії.

Страховики можуть пропонувати покриття конкретних ризиків або груп ризиків, залежно від потреб і запитів аграріїв. Це допомагає фермерам захиститися від втрат і забезпечити стабільність їхньої діяльності.

За даними Світового банку, сільське господарство стикається з трьома групами ризиків: регуляторним, ціновим та виробничим [16]. Регуляторний ризик пов'язаний з урядовою політикою та регулюванням, які можуть впливати на діяльність сільськогосподарських підприємств. Тобто, зміни в земельному законодавстві, субсидіях, митах, податках, які можуть прямо чи опосередковано впливати на фермерів; обмеження на експорт чи імпорт сільськогосподарської продукції, що впливає на доступ до ринків збуту і т.д. Цінові ризики виникають через нестабільність цін на ринках сільськогосподарської продукції; зміну попиту та пропозиції; коливання світових цін; зміни валютних курсів, впливаючи на доходи фермерів. Виробничий ризик пов'язаний з невизначеністю в процесі виробництва сільськогосподарської продукції коли, наприклад, фермери стикаються з погодними умовами, шкідниками, хворобами рослин і тварин. Також до виробничих ризиків включають технологічні ризики, які пов'язані з недоступністю або неефективністю нових технологій, а також ризики, пов'язані з порушенням логістичних ланцюгів.

Загалом, ризики можуть мати значний вплив на доходи та стійкість сільськогосподарських підприємств, тому важливою є наявність системи управління ризиками, яка допомагає пом'якшити негативні наслідки. Управління ризиками здійснюється шляхом добровільного страхування підприємницьких ризиків для захисту від втрат або значного падіння очікуваних доходів через невиконання контрагентами своїх зобо-

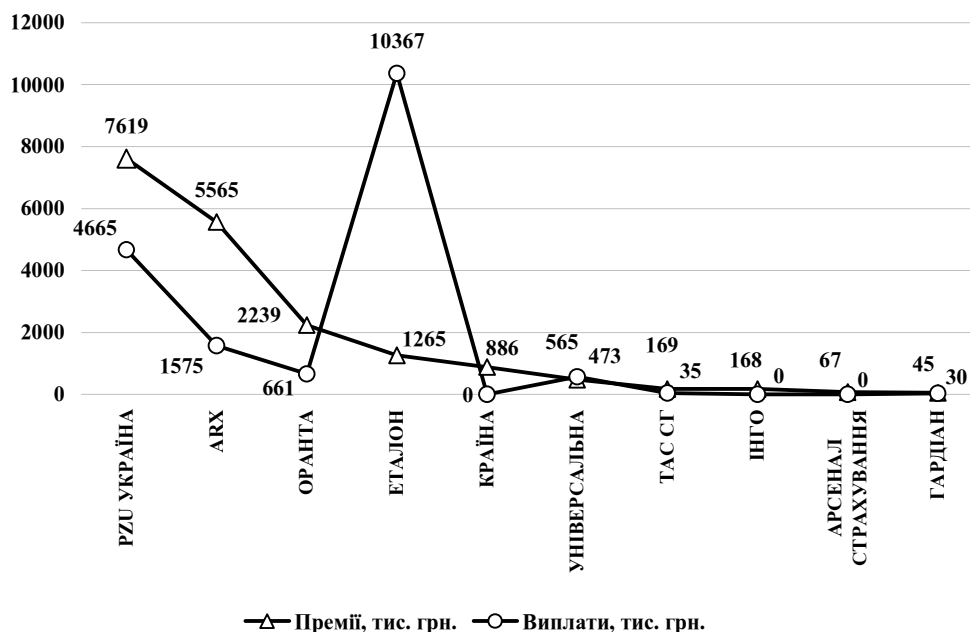

Рис. 3. Рейтинг страхових компаній із добровільного страхування сільгосппродукції за 9 міс. 2023 р.

Джерело: складено автором за [13].

в'язань за договорами, а також через інші непередбачувані обставини, які не залежать від самого агропідприємства.

Агровиробники, які постійно стикаються з отриманням прибутку, все більше потребують зменшення ризику неочікуваних втрат, пов'язаних з основними загрозами. Вони також відчують зростаючий тиск через необхідність виконувати термінові завдання, такі як посадка, збирання, транспортування, зберігання врожаю, обробка, виробництво та збереження продукції в умовах обмеженого кадрового ресурсу спочатку через пандемію коронавірусу і зараз через військову агресію росії проти України.

Війна в Україні призвела до різкого підвищення цін на енергію та сировинні матеріали, що спричинило зростання інфляції. Висока та тривала інфляція збільшує витрати страховиків на компенсацію збитків, оскільки вона підвищує витрати на ремонт нерухомості та транспортних засобів, впливаючи на різні страхові продукти. Тривала інфляція може підвищити витрати на страхові виплати в галузі майна та нещасних випадків, що створює тиск на прибутковість та резерви страховиків [8]. Прямі збитки інфраструктури АПК та земельних ресурсів України станом на червень 2023 р становили 8,7 млрд дол або 5,8% в загальній сумі втрат; непрямі ж збитки становили 40,3 млрд дол або 15,2% в загальній сумі втрат. Пряма оцінка збитків охоплює кілька ключових аспектів: втрати сільськогосподарської техніки; пошкодження зернохосвищ та елеваторів; загибель та вимушений забій худоби через неможливість її утримувати; збитки виробникам багаторічних культур через руйнацію насаджень; збитки бджільництва; пошкодження або крадіжка факторів виробництва та готової продукції, а непрямі збитки включають втрати рослинництва і тваринництва, втрати виробників через перешкоди в експорті, а також збитки, пов'язані з підвищеними виробничими витратами та необхідністю рекультивації [17]. У цих обставинах український аграрний сектор

показав велику стійкість і здатність адаптуватися до ризиків, пов'язаних з війною.

Згідно складеного рейтингу страхових компаній із добровільного страхування сільгосппродукції за 9 міс 2023 р [13], по страховим преміям в ТОП-10 перше місце займає СК PZU Україна — 7619 тис. грн, на другому — ARX — 5565 тис. грн і на третьому — ОРАНТА — 2239 тис. грн. Всього по ТОП-10 страхових компаній за 9 міс 2023 р надійшло 18496 тис. грн страхових премій. В той же період по страховим виплатам лідирує ЕТАЛОН — 10367 тис. грн; на другому місці PZU Україна — 4665 тис. грн і на третьому місці ARX — 1575 тис. грн (рис. 3).

За прогнозами, ринок, оцінений у 38 млрд дол у 2022 р. зростатиме щорічно на 7,1% у період з 2023 до 2030 р. Згідно зі звітом Consegic Business Intelligence, ринок аграрного страхування очікує значного розширення та, ймовірно, сягне 65,7 млрд дол до 2030 р [8].

Зараз існує виклик щодо визначення придатної моделі та форми страхування, що відповідатиме українським обставинам. Хоча сільське господарство стрімко розвивається в економіці України, лише 2—3% фермерів використовують страхування у цій галузі [9]. Міжнародний досвід у сфері аграрного страхування показує, що в багатьох країнах існують національні системи для страхування сільськогосподарських ризиків. Кожна держава розробляє свою унікальну систему страхового захисту фермерів, яка відповідає її потребам і особливостям.

Так, у Німеччині державна підтримка агрострахування реалізується через програму субсидій, яка заохочує фермерів страхувати свої врожаї від ризиків. Щоб отримати субсидії, фермери повинні відповідати певним критеріям, зокрема вирощувати певні види сільськогосподарських культур або худоби, а також дотримуватись екологічних та інших нормативних вимог. Уряд контролює ринок сільськогосподарського страхування, щоб забезпечити справедливе ціноутворення та відповідне

покриття, а фінансування субсидій здійснюється Федеральним міністерством продовольства та сільського господарства (BMEL).

У Сполучених Штатах державна підтримка агрострахування в основному здійснюється через федеральну урядову програму страхування врожаю, якою керує Міністерство сільського господарства США (USDA) через своє Агентство з управління ризиками (RMA) [9]. Програма пропонує фермерам різні страхові продукти для захисту від втрати врожаю або доходів через стихійні лиха, ринкові коливання чи інші ризики. Федеральний уряд субсидує значну частину страхових премій для фермерів, що робить покриття більш доступним. Приватні страхові компанії продають і обслуговують поліси згідно з угодами з USDA, тоді як USDA встановлює політику, ставки та правила. Федеральний уряд також надає перестраховування приватним страховим компаніям, розподіляючи ризик великих збитків і допомагаючи підтримувати наявність і доступність страхування врожаю. Хоча більшість сільськогосподарського страхування управляється на федеральному рівні, деякі штати можуть мати власні додаткові програми чи ініціативи для підтримки фермерів, включаючи додаткові субсидії або індивідуальні варіанти страхування для конкретних культур або ризиків, поширених у штаті.

У Великій Британії державна підтримка агрострахування передбачає низку державних ініціатив і програм. Уряд підтримує дослідження та розробки, пов'язані з сільським господарством, включаючи стратегії управління ризиками та інновації для вдосконалення продуктів сільськогосподарського страхування. Хоча прямі субсидії для сільськогосподарського страхування не є поширеними, гранти та інші програми фінансової допомоги можуть опосередковано допомогти фермерам керувати аграрними ризиками.

Досвід цих країн у сфері аграрного страхування свідчить, що головна мета державного втручання у регулювання страхування сільськогосподарських ризиків полягає в обмеженні негативних наслідків ризиків для фермерів під час їхньої діяльності, зменшенні вартості страхових премій, а також у разі необхідності — виплаті компенсацій при настанні страхового випадку.

Державну підтримку в сфері сільськогосподарського страхування можна розглядати як систему різних інструментів, заходів та стимулів, які дозволяють державі впливати на аграрних виробників, спрямовуючи їх дії в рамках визначених цілей для підвищення прибутковості та фінансової стабільності в сільському господарстві. Головна мета державної підтримки в цій галузі полягає у забезпеченні скоординованого функціонування різних елементів системи, враховуючи інтереси всіх учасників процесу. На нашу думку, державна допомога в сфері сільськогосподарського страхування повинна бути спрямована на те, щоб, з одного боку, заохочувати аграріїв використовувати страхування для захисту своїх активів від втрат, а з іншого, зменшити витрати держави на компенсацію збитків від стихійних явищ та надзвичайних ситуацій.

Державна допомога аграрному сектору повинна бути спрямована на досягнення певних обсягів валового сільськогосподарського виробництва, щоб забезпечити продовольчу стабільність. У цьому контексті кла-

сичні методи страхування ризиків у сільському господарстві добре узгоджуються з принципами державної підтримки. Інвестиції стимулюючого характеру повинні бути спрямовані на збільшення експортного потенціалу та покращення якості продукції, що виробляється. Сільськогосподарським виробникам доведеться залучати значні інвестиції для оновлення своїх виробничих можливостей. Успішна реалізація таких заходів сприятиме підвищенню продуктивності та зменшенню ризику втрати врожаю та худоби, що може знизити потребу в класичному страхуванні. Адже інвестиції у власне виробництво по суті є своєрідним самострахуванням. Надзвичайно важливо оновити нинішній механізм державної підтримки аграрного страхування, враховуючи нові пріоритети розвитку аграрного сектору. Головний акцент робиться на покращенні якості страхового захисту, відповідному реальним обсягам та характеру поточних ризиків в сільському господарстві. Основним завданням є розробка гнучких державних страхових програм, які можуть швидко реагувати на справжні вимоги та інтереси сільськогосподарських виробників, враховуючи місцеві особливості та специфіку їхньої роботи.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Отже, створення ефективної системи сільськогосподарського страхування з державною підтримкою є ключовим завданням аграрної політики України, оскільки це спрямовано на забезпечення продовольчої стабільності та захист інтересів фермерів. Важливою складовою якісного розвитку сільськогосподарського виробництва в Україні є широка державна підтримка страхування в цій галузі. Досягнення цілей та завдань, пов'язаних із покращенням сільськогосподарської сфери, вимагає цілісного підходу, який охоплює не лише окремі напрямки державної підтримки, а й всі заходи в цілому, включаючи страхування сільськогосподарських ризиків. Страхування ризиків у сільському господарстві може перетворитися на ефективний засіб шляхом створення комбінованих страхових продуктів, які будуть взаємно доповнюватися, забезпечуючи оптимальне комплексне покриття ризиків, зберігаючи при цьому гнучкість у виборі страхованих ризиків та відповідність реальним потребам сільгоспвиробників.

Література:

1. Бойко В. Сучасні тренди агрострахування як інструмент ризик-менеджменту. Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка. 2020. № 2. С. 69—77. <https://doi.org/10.32851/2708-0366/2020.2.9>
2. Вдовенко Л.О. Проблеми агрострахування в Україні та шляхи їх вирішення. Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2020. № 4. С. 20—34. <https://doi.org/10.37128/2411-4413-2020-4-2>
3. Жмурко І. Ризики в аграрному секторі та необхідність їх страхування. Економічний дискурс. 2017. № 1. С. 42—49.
4. Непочатенко О.О., Юдін В.К. Страховий захист аграрних ризиків. Економіка і суспільство. 2016. № 2.

URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/2_ukr/102.pdf

5. Непочатенко О., Бечко П., Пономаренко О. Класифікація ризиків агрострахування. *Veda a perspektivy*. 2023. № 1 (20). С. 28—37. [https://doi.org/10.52058/2695-1592-2023-1\(20\)-28-37](https://doi.org/10.52058/2695-1592-2023-1(20)-28-37)

6. Про державну підтримку сільського господарства України: Закон України від 24.06.2004 № 1877-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1877-15#Text>

7. Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою: Закон України від 09.02.2012 № 4391-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4391-17#Text>

8. Ринок агрострахування України: аналітичне дослідження (2024), URL: <https://forinsurer.com>.

9. Танклевська Н.С., Ярмоленко В.В. Перспективи адаптації зарубіжного досвіду агрострахування в Україні. *Економіка харчової промисловості*. 2020. Т. 12, Вип. 1. С. 55—63. <https://doi.org/10.15673/fie.v12i1.1669>.

10. Ярмоленко В. В. Вплив факторів на функціонування ринку агрострахування. *Бізнес Інформ*. 2019. №9. С. 144—151. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2019-9-144-151>

11. Frascarelli A. A., Del Sarto S., Mastandrea G. New tool for covering risk in agriculture: The revenue insurance policy. *Risks*. 2021. Vol. 9 (7). Pp. 131—136. <https://doi.org/10.3390/risks9070131>

12. Goldberg R.A., Davis J.N. A concept of agrobusiness. Boston, 1957. 357 p.

13. Insurance Top: рейтинг страхових компаній. URL: <https://insurancetop.com/top/uanonlife/agro> (дата звернення: 25.04.2024).

14. Smith, V.H. The US federal crop insurance program: a case study in rent seeking. *Agricultural Finance Review*. 2020. Vol. 80 (3). Pp. 339—358.

15. Tiemtore, A. Examining the effects of agricultural income insurance on farmers in Burkina Faso. *Geneva Paperson Risk and Insurance: Issuesand Practice*. 2021. Vol. 46 (3). Pp. 422—439.

16. The Agricultural Insurance — a Risk Management Tool: The World Bank (2024). URL: <https://www.worldbank.org/en/news/speech/2008/10/14/the-agricultural-insurance-a-risk-management-tool>

17. USAID: Звіт про прямі збитки інфраструктури та непрямі втрати економіки від руйнувань внаслідок військової агресії Росії проти України станом на червень 2023 року. 2023. URL: https://kse.ua/wp-content/uploads/2023/09/June_Damages_UKR_Report.pdf (дата звернення: 25.04.2024).

References:

1. Boiko, V. (2020), "University modern trends of agro-insurance as an instrument of risk-management", *Tavrijs'kyj naukovyj visnyk. Serii: Ekonomika*, vol. 2, pp. 69—77. <https://doi.org/10.32851/2708-0366/2020.2.9>

2. Vdovenko, L. (2020), "Problems of agricultural insurance in Ukraine and ways their solutions", *Ekonomika, finansy, menedzhment: aktual'ni pytannia nauky i praktyky*, vol. 4, pp. 20—34. <https://doi.org/10.37128/2411-4413-2020-4-2>

3. Zhmurko, I. (2017), "Risks in agricultural sector and the need of their insurance", *Ekonomichnyj dyskurs*, vol. 1, pp. 42—49.

4. Nepochatenko, O.O. and Yudin, V.K. (2016), "Insurance defence of agrarian risks", *Ekonomika ta suspil'stvo*, vol. 2, available at: https://economyandsociety.in.ua/journals/2_ukr/102.pdf (Accessed 24 Apr 2024).

5. Nepochatenko, O., Bechko, P. and Ponomarenko, O. (2023), "Classification of agricultural insurance risks", *Veda a perspektivy*, vol. 1 (20), pp. 28—37. [https://doi.org/10.52058/2695-1592-2023-1\(20\)-28-37](https://doi.org/10.52058/2695-1592-2023-1(20)-28-37)

6. The Verkhovna Rada of Ukraine (2024), The Law of Ukraine "About state support of agriculture of Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1877-15#Text> (Accessed 26 Apr 2024).

7. The Verkhovna Rada of Ukraine (2024), The Law of Ukraine "About the peculiarities of insurance of agricultural products with state support", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4391-17#Text> (Accessed 26 Apr 2024).

8. forinsurer (2024), "Ukraine's agricultural insurance market: an analytical study" (2024), available at: <https://forinsurer.com> (Accessed 24 Apr 2024).

9. Tanklevs'ka, N. S. and Yarmolenko, V. V. (2020), "Prospects for adapting foreign experience in agricultural insurance in Ukraine", *Ekonomika kharchovoi promyslovosti*, vol. 12/1, pp. 55—63. <https://doi.org/10.15673/fie.v12i1.1669>.

10. Yarmolenko, V. V. (2019), "The Factors' Influence on the Functioning of the Agricultural Insurance Market", *Biznes Inform*, vol. 9, pp. 144—151. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2019-9-144-151>

11. Frascarelli, A. A., Del Sarto, S. and Mastandrea, G. (2021), "New tool for covering risk in agriculture: The revenue insurance policy", *Risks*, vol. 9 (7), pp. <https://doi.org/10.3390/risks9070131>.

12. Goldberg, R.A. and Davis, J.N. (1957), A concept of agrobusiness, Boston, USA.

13. Insurance Top (2023), "Rating of insurance companies", available at: <https://insurancetop.com/top/uanonlife/agro> (Accessed 26 Apr 2024).

14. Smith, V.H. (2020), "The US federal crop insurance program: a case study in rent seeking", *Agricultural Finance Review*, vol. 80 (3), pp. 339—358.

15. Tiemtore, A. (2021), "Examining the effects of agricultural income insurance on farmers in Burkina Faso", *Geneva Paperson Risk and Insurance: Issuesand Practice*, vol. 46 (3), pp. 422—439. <https://doi.org/10.1057/s41288-021-00212-y>.

16. The World Bank (2024), "The Agricultural Insurance — a Risk Management Tool", available at: <https://www.worldbank.org/en/news/speech/2008/10/14/the-agricultural-insurance-a-risk-management-tool> (Accessed 26 Apr 2024).

17. USAID (2023), "Report on Direct Infrastructure Damage and Indirect Economic Losses Due to Destruction from Russian Military Aggression Against Ukraine as of June 2023", available at: https://kse.ua/wp-content/uploads/2023/09/June_Damages_UKR_Report.pdf (Accessed 25 Apr 2024).

Стаття надійшла до редакції 07.05.2024 р.